

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Ḥoveret yen Levanon

Bril, Yehi'el

Paris, 626 = 1866

רבחמה תחיתפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9491



יען כי בסיפור היצירה, אשר להורים הראשונים, יגידו לנו הכתובים כי לקחם האלקים והניחם בגן עדן אשר נטע לו מקדם, אשר בתוך הגן ההוא עץ החיים ועץ הדעת — באמרו ויצר ה' אלקים גן בעדן וגו', והרשהו לאכול מכל עץ הגן ומנע ממנו עץ הדעת; וזה בקנס המות, באמרו מכל עץ הגן וגו' ומעץ הדעת טוב ורע וגו': והנחש השיא את חוה וחוה הסתה את אדם, והמה מרו ועצבו את דברו באמרו והנחש ה' ערום וגו' ואמר וטרא האשה וגו' ותתן גם לאישה וגו' — והענישה' את שלשתם בחמשה עשר עונשים מיוחדים: הנחש בחמשה (1) היותו ארוך מכל חית השדה (2) הלוכו על גחון (3) היות עפר לחמו (4) איבה בינו ובין האשה (5) היותו רצוף במוחומון האדם — והאשה בחמשה (1) עצבון יצירה הולד (2) צער ההריון (3) קשי הלידה (4) תשוקתה אל האיש; (5) היות האיש מושל בה — והאדם בחמשה (1) היות האדמה ארוורה וחסרת עבודה כעבורו (2) עצבון האכילה (3) קוץ ודרדר (4) אכילת עשב השדה (5) אכילת הלחם ביעת אף — ושלשתם הענישם בעונש אחד כולל, והוא המות באמרו עפר אתה ואל עפר תשוב; וזה כולו כמו שיעידו הכתובים. ואח"כ ישלחם וגרשם מהגן שהיו בו וחשש האלקים פן יאכלו מעץ החיים גם כן ויחי לעולם, ולזה השכין מקדם לגן עדן את הכרובים ואת ל"ה חרב, באמרו וישלחו וגו' וישכן מקדם לגן עדן וגו' —

והנה ראוי שנחקור האם ראוי שיובנו הפסוקים והכתובים ההם לפי פשוטיהם כאמרם ז"ל אין מקרא יוצא מידי פשוטו, או נאמר כי הכתובים ההם אין מקום לפשוטיהם אבל ירמוזו לנו דברים סתומים וטבעים נסתרים בסדר הכריארה האינשוית להודיענו טבע מציאותה והרכבתה בדרך משל וחידה כאמרם ז"ל להגיד מעשה בראשית אי אפשר לפיכך סתם לך הכתוב בו. ומבוקשינו זה לא דבר ריק הוא ממנו לשתי סיבות [א] כי החקירה באמיתת הדברים הנמצאים הוא חכמתינו ושלימות נפשינו, בהכירנו האמת בנמצא נמצא, וכש"כ בנמצא המקודש אשר הוא המכתב התורי. [ב] כי דרושינו זה הוא בינתינו וחשיבותינו לעיני העמים האדירים האלה בפני חכמיהם וגדוליהם הבונים פנת ביאת משיחם על חטא האדם הקדמוני הנמשך מפשוטי הכתובים ההם, ועל זה נבנית הפילוסופיא הדתית אשר להם על זה — אכן נדרותי על זה הדרוש לבקש האמת בו אחר בקשתינו ודרשתנו העזר האלקי והוא המגלה עמיקתא ומסתרתיא —

והנה יחלק מבוקשינו זה לחמשה חלקים — החלק הראשון, נניח בו ספיקות ודומיים על שני חלקי הסותר, כי באמצעות הספקות ההם נבא להשגת האמת והצדק במבוקשינו זה, ובולת זה אי אפשר; כפי המאמר המפירסם לחכמים האמיתים לא ישוג מי שלא יספק — החלק השני נניח בו שרשים

והוראות גבולים מה הכרחים לנו בהגעת האמת בזה המבוקש — החלק
 השלישי נבחר בו החלק והצד האמיתי אשר יצא לנו מכח השרשים המונחים
 ונתיר הספיקות אשר כנגדן — החלק הרביעי, נישב בו המקרא ונבאר דוגמת
 ורמו הכתובים באופן שיסכימו אל הצד האמיתי באופן היותר שלם שיהיה מן
 האפשר אצלנו — החלק החמישי נתיר בו ספיקות מה נופלות על דברינו
 בחלק הרביעי, וגם נקרא שם למבוקשינו ולחקירתינו זאת אשר הוא אחד מהתנאים
 ההכרחיים לכל חבור ומחקר. וכל חלק וחלק מן החמשה הנזכרים ינתח לשני
 חלקים, והנתח הראשון מהחלק הראשון לבד יפרד והיה לששה פרקים —
 ומעתה נתחיל החלק הראשון מנתח לשני נתחים כנוכר; בנתח הראשון נניח
 בו הספיקות הנופלות על צד המחייב, רצוני האומר שראוי שיוכנו הכתובים על
 פשוטיהם — בנתח השני נניח הרמזיים הנופלים על צד השולל, רצוני האומר
 שאין ראוי שיוכנו הכתובים על פשוטיהם — והנה הנתח הראשון יתפרק לששה
 פרקים כי נספק בו בבחינות ששה. הפרק הראשון נניח בו הספיקות הנופלות
 בבחינת המצווה והוא ית"ש. הפרק השני נניח בו הספיקות הנופלים מצד מי
 שנצטוו והוא האדם: הפרק השלישי נניח בו הספיקות הנופלים בבחינת קנס
 הצווי המפורסם. הפרק הרביעי נניח בו הספיקות הנופלים מצד המשיאים
 והמסיתים מצד מה שהם מסיתים. הפרק החמישי נניח בו הספיקות הנופלים
 מצד העונש הכולל אשר הוא שוב לעפרים; מצד כי החקירה כולל ראוי שתקדם
 לפי לשון החכמים על החקירה במיוחד. הפרק השישי נניח בו הספיקות הנופלים
 בבחינת העונשים המיוחדים.

ומעתה נתחיל בספק הראשון מהפרק הראשון מנתח הראשון מהחלק הראשון תוארו כן הוא: מה שהוא שלימות האדם לא ימנעו הטוב העליון מברואיו, אבל אכול מעץ הדעת שימשך ממנו הכרת טוב ורע הוא שלימות לאדם, א"כ אין ראוי שימנעו. ההקדמה הגדולה תבאר מצד כי אין כילות וקנאה אצל אצילות יתעלה. ההקדמה הקטנה מבוארת בעצמה. א"כ התולדה צודקת. הספק השני על עץ החיים שהי' ג"כ בתוך הגן ולא מנעו ממנו, תוארו כן: מה שהוא חסרון לאדם ראוי שימנעו האל מברואיו אבל אכול עץ החיים שימשך ממנו החיים המדומים העולמים האלו הוא חסרון לאדם, א"כ הי' ראוי שימנעו מן האדם ולא עץ הדעת. ההקדמה הגדולה מבוארת כי לא יגור אתו רע, ההקדמה הקטנה תבאר, וזה כי התכלית אלקי האחרון לאדם והיא ההצלחה האמיתית היא הפרדו מהחומר והלקחו מהשפלים והדבקו בעליונים, וטוב יום בחצרות העולם הבא מכל חיי העוה"ז, א"כ התולדה מחויבת. ואם ישיב לנו משיב ויאמר, כי עץ החיים הי' נותן לאכלו חיים הנצחיים הרוחניים לא העולמיים, הנה יפול בספק יותר עצום מתדמה לראשון על אמרו פן ישלח ידו ויגו'. הספק הג' על ושכן מקדם בו'. תוארו כן: מה שהוא התכלית האחרון בבריאה אין ראוי שיגדור הי' דרכו בפני בראיו בלהט החרב המתהפכת, אבל אכול עץ החיים ימשך ממנו התכלית האחרון לאדם. א"כ אין ראוי שיגדור הי' דרכו בפניו לשמור דרך עץ החיים. הגדולה והקטנה מבוארת א"כ התולדה מחויבת. — א"כ כל הספיקות הניפלים בפרק הראשון עם תשובותיו שלשה.

הפרק השני מספר ספיקותיו הם שלשה, הספק הראשון תוארו כן, הבלתי יודע ומכיר לבחור בטוב ולמאוס ברע אינו כן מצוה. אבל האדם קודם אכילתו מעץ הדעת הוזה דרכו לפיפשט המקרא, א"כ אין ראוי שיצוה, והיה א"כ אמרו ויצו הי' אלקים על האדם מאמר חוטא; ההקדמות מבוארות וההמשך ג"כ מחויב — וזה הספק הונח בעצם ראשונה בפרק השני, אשר הוא בכחינת המצווה — הספק השני תוארו כן: כל מוסת ומודח לפועל מהפעלים זכויב שיבין ויכיר דבריהם אשר בעבורם הודחו והוסת, אבל האדם בכלל ר"ל אדם וחיה הוסתו מהנחש, א"כ הי' מחויב שיבין דבריו — ההקדמות מבוארות והתולדה מחויבת; וימשך ממנה על צד ביאור המאמר שהאדם בכלל ר"ל אדם וחיה היו מבינים ומכירים מה הוא טוב ורע, ואם לא כן הנחש יסתם במה שלא ידעו ולא יבינו אשר הוא הפך הקדמתו הגדולה המבוארת. ויתחייב מזה שקודם אכילתם מעץ הדעת היו יודעים טוב ורע. והי' א"כ אמרו והייתם כאלקים יודעי טוב ורע מאמר בטל ודבר שלא לצורך. — הספק השלישי תוארו כן: האדם בתחלת הבריאה הי' לנפש דברית, אבל אחד מכוחות הנפש הדברית הוא השכל המעשי אשר בו יכיר האדם טוב ורע א"כ האדם בתחילת הבריאה הי' יודע טוב ורע. ההקדמה הגדולה מבוארת מאמרו ויפת באפיו וגי', הקטנה נתבארה בספר

הנפש ובספר המדות אשר חלק הפילוסוף שכל האדם לעיוני ולמעשי + וא"כ הי' יודע טוב ורע קודם שאכל מעץ הדעת . נשלמו ספיקות פרק השני — .

הפרק השלישי מספר הספיקות הנופלים בו עם תשובותיו שלשה — הספק הראשון תוארו כן: מה שהוא מהחייב בהכרח ובטבע אין ראוי להניח קנס לממרה דברי ה', אבל המות לאדם הי' מהחייב בהכרח ובטבע א"כ לא הי' ראוי להניחו קנס לאדם. ההקדמה הגדולה מבוארת, הקטנה חתבאר: כי כל מורכב מהפכיים יחייב שיפסד ויחך אל יסודותיו אשר מהם הורכב כמו שהחבאר בספר השמים והעולם, א"כ אמרנו היות המות קנס לחטא האדם ומריו הוא מאמר כוזב. ואם ישיב משיב כי אמרנו הקנס הי' ההכרחו ביום אכלו באמרו כי ביום אכלך ממנו מות תמות, הנה יפול בספק אינינו יותר חלוש מהאחר. תוארו כן: גזירת האל וקנסו ראוי שיקוימו, אבל מות האדם ביום אכלו מעץ הדעת לא נתקיים, א"כ המות לא הי'ה גזירת האל וקנסו — ואם ישוב עוד משיב אולי נתבטל גזרתינו ביום ההוא והאריך הקנס עד סוף ימיו כמו שאמר הכתוב כי עפר אתה ואל עפר תשוב. הנה יחייב מזה עכ"פ שגזירה הקנס לאחר זמן והיה הקנס. והדרא קושיא לדוכתין. א"כ ספיקות הפרק השלישי עם תשובותיו שלשה —

הפרק הרביעי מספר ספיקותיו ארבעה — הספק הראשון, תוארו כן: אם הנחש השיא חוה, כפי הנראה ממשוטי הכתובים, יחויב שיהיה בעל שכל, ונשנה מקבול הנמשך כשנאמר: אבל הנחש לא היה בעל שכל, א"כ יולד מקביל הקודם, כי הנחש לא השיא את חוה — הקודם מבואר כי ההסתה וההדחה אינו אלא נתינת העצה וההמלכה בדבר הנסת עם סברות וראיות נותנות הספקה לנידח, והעצה וההמלכה נמשכים מכח שכלי כמו שביאר הפילוסוף בספר המדות והוא כח מיוחד למנהיגי המדינה. אולם מקביל הנמשך ר"ל היות הנחש בלתי בעל שכל ג"כ מבואר, כי הוא נכנס תחת סוג בלתי מדבר באמרו: והנחש היה ערום, ולמחייחים סוג אחד, כמו שנחבאר בספר השמע דאם לא כן היה אדם שני והיה בצלם אלקים, אשר כל זה שקר — א"כ התולדה מחויבת וצודקת, והיה עם זה הבנת הכתוב שהנחש השיא את חוה מובן כוזב וברוי — . הספק השני תוארו כן: אם הנחש היה יודע טוב ורע א"כ היה בעל שכל. הקודם מבואר כי הכרח טובורע הוא פועל השכל כמו שנחבאר למעלה. אמנם ההשנות ג"כ מבואר, רצוני שהיה מכיר טוב ורע מאחר שהסית עם זה באמרו: והיותם כאלקים ידעי טוב ורע, והיועץ ראוי שיבין מועצותיו כנו'; הנמשך מבואר הכוזב כמו שנחבאר בספק הקודם, א"כ הקודם בטל — .

הספק השלישי תוארו כן: מי הגיד לנחש דבר ה' ועצתו עם האדם אשר צוהו לבלתי אכול מעץ הדעת, ומאין באה לו הנבואה הזאת, האם היה חוה או קוסם או עונן או מנחש, או כמה יצאנית ודברנית היתה אמנו חוה אשר ביזם

תבראה יצאה לאויר העולם ושמה למדבר פניה ללכת לקראת נחשים ולגלור
לנו סתרי האל וסודותיו; וכל אלה דברי רוח ותעוועים אשר לשמעם אף כי
להאמין בהם; א"כ הספור ההוא לפי פשוטו הוא מגונה — הספק הרביעי
הוארו כן: הבלתי מדבר אינו ראוי שיענש על פעולותיו, אבל הנחש לפיהאמת
היה בלתי מדבר, א"כ אין ראוי שיענש; ההקדמה הגדולה מבוארת כי הנמול
והעונש אינינו רק לבעלי שכל, ויהיה א"כ אומרו על גחונך חלך וגו' עול וחמס
בחק האל יח' שוית' אשר כל דרכיו משפט —

הפרק החמישי הספק הנופל בו אשר הוא בכחינת העונש הכולל הוא אחד
במספר; הוארו כן: כל שימצא מוליד כמוהו כמין אינינו נצחי, אבל
האדם זה דרכו, א"כ לא היה נצחי. ההקדמה הגדולה תבאר על צד החפוש
בדברים הנצחיים, שהם כולם בלתי מולידים אבל נשארים באיש, אך בדברים
הנפסדים המציא להם הטבע הכח המוליד לשמור מציאותם, אבל המלאכים
והגלגלים והככבים הגדולים בלתי נמצא להם כח התולדה — והקטנה ג"כ
תבאר, רצוני, שהאדם נברא עם כח מוליד כאמרו: לא טוב היות האדם
לברו, וזכר ונקבה בראם; א"כ התולדה מחויבת, ר"ל, שהאדם לא נברא
מתחילה יצירתו להיות נצחי, א"כ אמרו כי עפר אתה ואל עפר תשוב אינינו עונש.
ויהיה אמרו: ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך "וגו' מאמר חוטא —

הפרק השישי, אחר שספקנו והקדמנו ספק העונש הכולל לשתי סבות, אחת
דוטריו מילי, והשנית כי בלשון החכמים החקירה בכלל ראוי שתקדם
על החקירה במיוחד — נתחיל בעונשים המיוחדים חמשה לפי סעיפיהם וסדריהם
ככתוב; ויהיה א"כ מספר הספקות הנופלים בפרק השישי ט"ו במספר. ונתחיל
בעונשי הנחש שהם חמשה — הספק הראשון הוארו כן: כל נמצא בכחינת עצמו
וצורתו המינית הוא טוב, אבל הנחש הוא אחד מהדברים הנמצאים א"כ הוא
טוב. ההקדמה הגדולה מבוארת מהכתוב ומהמחקר; אם מהכתוב באמרו: וירא
אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. אם מהמחקר כמו שביאר הפילוסוף
כמה שאחר הטבע: כי מהות הדברים וצורת המינים כולם הם טובות בכחינת
עצמם, כי הנמצא הוא טוב וההעדר הוא רע; א"כ התולדה מחויבת, ויהיה א"כ
הנחש עם כל ארבותיו אשר מתחייב מצורת מנייתו אינינו בארור; ועם שבכחינת
האדם הוא יזיק לו, וזה במקרה ושנות לא בעצם כמו כשאר הב"ח הארסיים
או העשבים המרים המזיקים לאדם אינם כסבת זה רעים וארורים. ויהיה א"כ
אמרו: ארור אתה מכל חית השרה, אשר יראה שהוא עונש מיוחד, מאמר
בלתי אמיתי — הספק השני הוארו כן: הנה תמונת הב"ח הארציים וימיים ימצאו
על פנים שונים קצתם הולכים על ארבע וקצתם מרכיבים רגלים קצתם להם
כרעיים וקצתם אין להם כרעיים כלל, והנה סגולות נמשכות אחר צורת מיניהם
ולפי הברכה פעולותיהם כמו שנתבאר בספר הב"ח; א"כ הליכת הנחש על גחוני

אינו ראוי שיוחס זה לו לעונש ולחטא כמו שלא יוחס לחולעים-הרומשים או לקצת דגים שבים שאין להם כרעיים ולא סנפיר וקשקשת, ואין מקום לדרוש סבה לכמו אלה הסגולות כמו שלא ידרוש למה ילך זה בשני רגלים וזה בארבע; א"כ אומרינו על גחונך תלך היותו עונש, הוא מאמר חוטא — הספק השלישי תוארו כן: המזון המתמיד והשומר הנוזן ומחליף התכתו באופן שישמור מציאותו אין ראוי שייחוס לעונש למי שנוזן ממנו, אבל העפר לנחש זה דרכו, כי הוא לחמו; א"כ עפר תאכל היותו עונש, מאמר כוזב — הספק הרביעי תוארו כן: מה שהוא מחוייב בהכרח אין ראוי שיקרא עונש, אבל איבת הנחש והאשה הזורעו וזרעה הוא ענף מתחייב בהכרח; א"כ אומרו: ואיבה אשית אינינו עונש — ההקדמה הגדולה מבוארת; הקטנה תחבאר, כי הנחש הוא ארסי בטבע מזור לטבע האדם; א"כ האיבה ענין מתחייב להמצא, כי הדבר ישנא הפכו — הספק החמישי דומה לשלפניו, תוארו כן: מה שהוא מחוייב בהכרח אינינו עונש, אבל: הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב, זה דרכו; א"כ וכו' — ההקדמה הגדולה מבוארת; הקטנה תחבאר מצד היותו האדם נצב הקומה, כאשר יארוך לנחש יכתו קדקדו וירצץ מזחו, כי תנועתו מלמעלה למטה; גם מצד היות מתדמה החלקים יחתך במקום אשר ידובקו חלקיו, והנחש מצד שפלותו והיותו מטה, כאשר יארב לאדם יאחזנו בעקבו הקרוב אליו ואשר ירבהו; א"כ אומרינו: הוא ישופך ראש היותו עונש, מאמר בלתי צודק. ועם זה נשלמו ספיקות חמשה עונשים אשר לנחש —

מערתה נתחיל בספיקות הנפלים בעונשים המיוחדים לאשה שהם חמשה —

הספק הראשון תוארו כן: מה שהוא טבעי אינינו עונש, אבל עצבון בעת התהות העובר הוא ענין טבעי; א"כ אינו עונש. הגדולה מבוארת, הקטנה תחבאר: כי התהות העובר יעצור דם הנדות לפניו ותעצור האם כמו שנתבאר בספר ב"ח, ומהכרח העצר ההוא יתחדש ובכבטן המליאה עצמים זרים וכבדים ואידיים רעים נותנים לה עצבונים וכאבים; א"כ התולדה מחוייבת. א"כ אומרינו הרבה ארבה עצבונך והרונך עונש, מאמר מדומה — הספק השני, דומה לראשון תוארו כן: מה שהוא מחוייב בהכרח אינינו עונש, ועצבון בעת ההריון הוא מחוייב וטבעי; א"כ העצבון בעת ההריון אינינו עונש. ההקדמה הגדולה מבוארת, הקטנה תחבאר: כי בעת גידול הנער וצמיחתו משך תשעה חדשים יתפשטו ויתמתחו עצלי האם, גם יתנועעו ויתרוצצו בקרבה, ומוה יתחדשו כאבים לפעמים לאשה התרה עד שפעמים תאמר למה זה אנכי. א"כ התולדה מחוייבת; א"כ אומרו: והרונך אינינו עונש — הספק השלישי, דומה לראשונים, תוארו כן: מה שהוא טבעי אינינו עונש, אבל קשי הלידה זה דרכו; א"כ אינו עונש. הגדולה מבוארת, הקטנה תחבאר: כי כאשר יצא גשם גדול ממקום צר יחוייב שימתחו העצלים אשר בצואר החכם ויתחדשו מוה צירים וחבלים, וכן יתחדש בכמו זה לב"ח הבלתי מדברים אשר לא אכלו מעולם מעין הרעה, באמרו: הידעת עת לדת יעלי סלע וגו' תכרענה

לדיהן תשלחנה וגו' חולל אילות השמור; א"כ אומרו בעצב תלדי בנים אינו עונש לאשה — הספק הרביעי, תוארו כן: תשוקת החסר אל השלם אינו עונש אך הוא שלימות, אבל תשוקת האשה אל האיש זה דרכו; א"כ אינו עונש. הגדולה מבוארת, הקטנה תחבאר ממאמר הפילוסוף בחומר הראשון: כי תשוקת החומר לצורה כמו תשוקת הנקבה לזכר, א"כ אמרו ואל אישך תשוקתך אינו עונש אבל הוא גמול — הספק החמישי תוארו כן: מה שהוא טוב ומועיל איננו עונש, אבל משול האיש באשה הוא טוב ומועיל; א"כ וכו'. הגדולה מבוארת, הקטנה תחבאר: כי בכל חיבור וקיבוץ יצטרך שתכלה ההנהגה והממשלה לראש אחד כאשר יאמת החיפוש, וזה כי הדברים הנמצאים כולם להם עילה ראשונה אחת פשוטה והוא הנמצא הקדמון, ובדברים השפלים ג"כ להם גלגל אחד מקיף להם, ובעולם הקטן שהוא האדם ג"כ להם קצין שוטר ומושל אחד, ואוי לעיר שכלם ראשים; וכן בקיבוץ הבית יצטרך שתכלה ההנהגה לאחד מהם והוא האיש שנכרא קודם ויותר שלם מהאשה. ואם תשנה ההנהגה ביניהם לא יכלו לדור ולשבת גם יחד זמן שישלו שיעור, זה ירצה דבר מהוזה לא ירצהו, ויהי' הבית תמיד מלא זכחי ריב. א"כ אמרו והוא ימשול כך איננו עונש אבל הוא קיום הבית והעמדתו — ונשלמו עם זה הספיקות הנפלות בעונשי האשה.

וְנִתְחַיֵּל בספיקות הנפלים בעונשי האיש. ויען היות פשוטיהם בלתי נגלה ומפורסם בעניניהם ובהוראותיהם כמו שהוא בשאר העונשים, נניח תחלה הנראה ואשר הוא יותר מפורסם בהוראותיהם לפי סדור הכתוב. ונאמר כי באמרו ארורה האדמה בעבורך, ענינו, כי לולי חטא האדם היתה הארץ מתחלה מבורכת בעצמה, בלתי צריכה לעבודה, ובעבור האדם קוללה ואמ' ארורה האדמה. ואולם העונש השני, והוא נאמרו: בעצמון תאכלנה, הוא עונש אחר; וזה, כי אחר שחרש החורש ופתח ושרד אדמתו והפיץ זרעו על פני השדה עדין הוא נשאר בעצבון רוח, כי יצטרך להמתין כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים לרוות הארץ ולהולידה ולהצמיחה ופיו יפער תמיד למלקוש ולמורה; והוא הנגלה בעונש השני. ואולם וקוץ ודרדר הצמיח לך הוא עונש שלישי, והוא, עם כל העבודה והשלגים והמטרים, הנה השדה יעלה כלו קמשונים, ועם החטה יצא חוחים, ויצטרך העובר להסירם, כי בזולת זה יחנק העשבוה הצמח הטוב. ואולם, ואכלת את עשב השדה, יראה ענין פשוטו, שהוא עונש רביעי, העניש האדם באכילת הירקות ומיני פירות. ואולם, בזיעת אפך תאכל לחם, יראה שהוא עונש חמישי, הענישו האדם, שאם ירצה לאכול לחם יאכלהו בזיעה ובזיעה רבה, ויצטרך לו לעשות מלאכות רבות, והוא הטחינה והרקוד והאפייה, ויתר המלאכות ההכרחיות ללחם הטוב, ולולי חטאו היתה הארץ מוציאה גלוסקאות ויהיה פסת בר בארץ — ונתחיל עתה בספק הראשון, תארו כן: מה שהיה טבעי לאדם קודם חטא האדם אינו ראוי שיקרא עונש, אבל עבודת האדמה זה דרכו; א"כ אינו עונש. הגדולה מבוארת, הקטנה

תחבאר ממאמר: וכל שיח השדה טרם וגו' ואדם אין לעבוד את האדמה, א"כ
 הארץ היתה צריכה למטר קודם חטא האדם, והעצרו איננו עונש — הספק השני
 תוארו כן: הדברים המתחדשים בדברים המורכבים אשר הם במדרגת המותרות
 ובלתי הכרחיים בנמצא ההוא עם היותו בלתי מועיל או אולי זיק בהיות הנמצא
 ההוא המורכב אינו ראוי שיקרא עונש, אבל הצמחת קוק ודרדר בארץ השמינה
 והנעכרת זה דרכו; א"כ אינו עונש. ההקדמה הגדולה מבוארת, הקטנה תחבאר
 בדרך החיפוש: כי בכל נמצא מורכב אשר בדברים השפלים לא ימלט שלא יתחדשו
 מותרות מה לחכרה ההרכבה וההמוגה, כמו שהוא נראה במחצבים שאינם נקיים
 מכל סיג; וג"כ בב"ח יתחדשו מותרות כגון הטלפים והשערות שאינם הכרחיים
 בנמצא ההוא; וגם בהזונים יתחדשו מותרים בלתי מתייחסים לניזון ידחם הטבע
 לצד מן הצדדים בעברי הפרש והשתן ונקבי העור בויעה; וכן הוא בחי המדבר.
 ולא יקראו אלו הדברים עונשים להם, וכן הדין בצמחים כי לפעמים יתחדשו מותרות
 הארסיים עשבים נכרים קוק ודרדר; א"כ הקטנה מבוארת — הספק הרביעי,
 תוארו כן: מה שהיה קודם חטא האדם אינו ראוי שיקרא עונש, אבל אכילתו מעשב
 שדה הארץ זה דרכו א"כ אומרו: ואכלת את עשב השדה איננו עונש, ההקדמה
 הגדולה מבוארת, הקטנה תחבאר: כי בספור הציורה הראשונה כאשר ברכ אדם
 באמרו ויברך אותם וכו' נאמר שם ואני הנה נתתי לכם את כל עשב זרע וזרע וגו'.
 ואם ישיב ויאמר אולי אומרו ואכלת את עשב השדה ענינו הקוצים והדרדרים
 וכרפוסים ומרורים, זה אי אפשר כילא נתקיים זה העונש כי אם על צד הזרות
 וההכרח וכל העונשים כולם מבואר מעניינם שהם חמידים ומאוריים — הספק
 החמישי תוארו כן: מה שהוא מתחייב בהכרח אינו עונש, אבל עשיית הפח והקונו
 אי אפשר השלמתו בזולת מלאכה ויגיעה רבה, א"כ אומרו בויעת אפך תאכל לחם
 איננו עונש, אבל הוא הענוג להמציא מזון נבחר כזה מסכים לחיי האדם ולאורך
 ימיו כנודע; כי על הלחם לבדו יחיה האדם חיים ארוכים וערבים. ואם יתעקש
 עוד המשיב ויאמר כי קודם חטא האדם היתה האדמה מוציאה גלוסקאות ועונות.
 זה סכלות גמור, כי המלאכות האלה לא ישלמו מהטבע. מצורף כי בברכת אדם
 לא ברכ לחמו ולא נתן לו גלוסקאות ההם למאכל, אך אמר הנה נתתי לכם את
 כל ירק עשב כילא הו' או לחם בזולת מלאכה. ימשך א"כ מזה כי אומרו בויעת
 אפך תאכל לחם אינו עונש. ואם ישוב משיב אולי קודם חטא אדם היה טבע
 העשבים מסכים לטבע האדם הנוון ואחר החטא שנה טבעם ומוגם; או אולי
 שנה טבע האדם ומנהגו באופן שלא יהי' מוג העשבים דומה למוג הנוון; זה בלבול
 לא פילפול, כי אחר בריאת הדברים הונחו הדברים על טבעיהם לא שנה מוגיהם,
 באומרו: וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, ואומר: כי הוא צוה
 ונבראו ועמידם לעד לעולם. ובהעמדת העילות יעמדו העילולים ג"כ. סוף דבר
 אכילת פח עמלה איננו עונש — א"כ נתיבות הספיקות עם התשובות אשר הם

בנתח הראשון שלשים ושתיים. ונשלם הנתח הראשון.

ואולם הספיקות הנופלות על חלק השולל רצוני האומר שאין ראוי שיוגן הסיפור על פשוטו, והוא מה שיכלול הנתח השני מספרם שלשה — הספק הראשון, תוארו כן: מה שימשך ממנו סתירה פינת התורה וקציצה בנטיעותיה ח"ו אין ראוי להעלותו על שפה אף כי על לב. אבל נתינת הציורים והחוקים בהבנת מצות התורה חקותיה ומשפטיה זה דרכו. א"כ אין ראוי שיוגנו על זולת פשוטיהם. הגדולה מבוארת, הקטנה התבאר כי אם יהי' מן המותר אצל בעלי התורה לתת ציורים ודומייתם יותרו ג"כ בכל מצות התורה כמו שיעשו חכמי הנצורים ותפול התורה בכללה ח"ו — הספק השני, תוארו כן: אם לא נבין הכתובים על פשוטיהם, אבל נתן להם ציור מזה, הנה לא יחוייב להם הטא לאדם, כאשר הוא מפורסם במקומות רבים לרז"ל; א"כ ראוי שנבין הכתובים על פשוטיהם. הקודם מבואר כי בנתח הציור אפשר להציל אדם מן החטא, והקטנה ג"כ מבוארת א"כ התולדה מחוייבת — הספק השלישי, הוא המכתב. אמר הנסתרות לה' אלקינו והנגלות הוא לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה, כי הנסתרות הוא לאל והנגלות הוא לנו כי צריך שנקשור תפילין ביד ונביט בציצית לא שנחקה ונדמה חלילה, א"כ אין ראוי שיוגנו כתבי התורה על פשוטיה'. והוא מה שיכלול הנתח השני מהחלק הראשון.

ומעתה נחיל בחלק השני ונתח לשני נתחים. בנתח הראשון נניח שרשים עיונים מה הכרחיים לנו בזה המבוקש. בנתח השני נניח הוראות גדולים מה מצטרכים אצלינו בזה הנדון. אולם השרשים המונחים בנתח הראשון מספרם שמנה — השורש הראשון, תוארו כן: ידוע שהסדר בבריאה לפי רבותינו הקדושים היה כי בתחלה נבראו העליונים והרוחניים והם השכליים הנבדלים והגרמים השמימיים, נרמו באמרו בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ והוא עולם הנצחיות והרוחניות, אחר כן נבראו התחתונים שהם כולם חמרים ושפלים, והם שלשת הצורות ההיולאניות, דוממית, צומחית, הרגשית, נרמו באמרו: ואת הארץ אחר כן ביום הששי המציא וברא נמצא אחר מורכב מהשנים המקבלים כי בו נמצא הצורות החומריות השלשו נטע בו ענף אחר רוחני מהעליונים והוא הצורה למורכב הוא ויתר הצורות לו מדריגת החומר וזה השורש ידוע מהכתוב מאמרו ויצרה' אלקים את האדם וכו' ייפה באפיו נשמת חיים וכו' והמורכב כולו יקרא אדם מאמרו נעשה אדם בצלמינו כדמותנו. ומדרך המעיינים לקרוא לצורה זכר והחומר נקבה. ובעלי התורה יקרא הצורה האינשוית ביהוד אדם והחומר אשר הוא מהשפלים יקרא אשה או חוה — השורש השני דבר מוסכם מהטבעיים כי כל צורה מיניית אשר תקרא בשם איש כמו שאמרנו תיחד לה שני טבעים, א' חומר מיוחד ב' מקריים מיוחדים וסגוליים הכרחיים למפעליה. כאלו האמר שהצורה הדברית תיחד לה צורת חיות מיוחדת להיות לה, כי לא תחיל באיזה חי שיוזמן אבל בהיות מיוחדת ואינשו ג"כ תיחד לה סגולות מיוחדות, כאלו האמר היותו נצב הקומה או רחב החזה

ודומיהן. ובעל התורה יקרא שני הטבעים אלו צלעות, והחומר המיוחד יקרא עצם ממה שהוא חלק מהמורכב, והסגולה המיוחדת יקרא בשר מצד מה כי מדרך הסגולות שיודיעו ויבשרו ענין הצורה ומהותה — השורש השלישי ענינו כן: אחר שהנמצא הוא נמצאו בו שני הפכיים יחויב בוולת ספק שימצאו בו משיגיהם, כאלו תאמר ההפסד לחמרו. והנצחיות לצורתו אם תזכה. גם מחויב השתמש הנמצא שהוא בטוב ובמועיל לקיומו, כגון ההון וההרגש ושאר פעולות הנפש הצומחת והמרגשת. גם ישיגהו ההתבוננות העיון וההשכל במין מה ששיגהו השכלים הנפרדים אשר צורתו מהם חוצבה. אבל ההשתמשות האלה מצד מה שהם טבעים מקבילים אי אפשר היותם בעת אחד ובזמן אחד יחד. וזה כי בעת השתמשו בחלק החומר אי אפשר שישתמש בחלק הרוחני וכך בהפך. ובשמירת הנמצא המורכב בזה יחויב להשוות ההשתמשות רצוני פעם שישתמש בחומרות בשיעור משיעור כי אם ישתמש ממנו תמיד הנה יגבר החלק ההוא ויפסד החלק הרוחני. ויתמיד בעיון ובהתבודדות שימית גופו ועצמו באוהל כי תותך הרכבתו ותפרד הנפש מהגוף טרם מלאה שלמותם בעזר כלי הגוף כי לתכלית ההוא הובאה שם ולזה צריך האדם להשוות המדה ולתתעת זמן מיוחד לכל חלק וחלק באופן שישארו החלקים והפשוטים אשר מהם הורכב. וזה השורש עם כל שריגותיו לקוח ממקומות רבים בעלי העיון. ושלמה אמר הן חלק לשבעה וגם לשמנה. ואמר טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח ירך. וחסידים הראשונים היו נוטים יותר לצד הרוחני באמרם חסידים הראשונים היו עושים תורתם קבע ומלאכתם עראי, אבל מ"מ היו נוהרים בשמירת שני החלקים — השורש הרביעי ענינו כן: לצורה האינשוית היא הנפש המדברת אשר אמרנו לפי דרך המעיינים המפורסמים שני כוחות, האחד יקרא שכל עיוני והשני יקרא שכל מעשי, והמעשי יחלק לשנים האחד יקרא חסיד והאחד יקרא שופט או אלקים כמו שנבאר, אולם השכל העיוני הוא השכל אשר בו עיון וחקור האדם סביב הדברים הנמצאים אשר אין פעולתם אלינו והיא החקירה בשלשת מיני החכמות, למודיות, טבעיות, אלקית; והכח הזה יקרא שכל עיוני מצד מה שבחכמת העיון לבד. ומסגולותו האמת והשקר, ומושגי זה הכח אצל הפילוסוף הוא הנמצא העיוני. ואולם בעל תורה יקרא מושגי זה הכח עץ החיים כי חיים הוא לשכל המחויק במ; והנה הכח הזה הוא מיוחד לפילוסוף האמיתי. ואולם השכל המעשי הוא הכח אשר בו יחקור ויעין סביב הדברים הנמצאים אשר פעולתם אלינו רצוני אשר בכחינו ובידינו לנו לעשותם ולהמציאם והיא הפילוסופיא המדעית ויקראו מעשי מצד מה שתכליתו המעשה כי כשנחקר אנחנו במדת הענוה והגבורה יותר המעלות לא נחקור במ לבד כשנרע עניניהם כמו שהוא בפילוסופיא העיונית אבל לתכלית שנשתמש בהם ונהיה עניים או גבורים. ומסגולות זה הכח הוא הטוב והרע לפי התורה או מגונה ונאה לפי דברי החכמים ויקרא מושגי זה הכח לפי בעל התורה עץ הדעת טוב ורע ואצל הפילוסוף יקרא הנמצא

המדותי. והנה זה הכח כמו שאמרנו יסתעף לשני סעיפים וזה כי אם ישתמש האדם בזה הכח לכד בעצמו או בביתו יקרא חסיד או משכיל, ואם לא יספיק לאדם המעולה להנהיג עצמו וביתו לכד אבל ישתדל לעשות אישי מדינתו מעולים הוא יקרא אלקים שופטים, והוא המיוחד למנהיגי המדינות על הסדר והיושר —

אדם זאת החלוקה אשר הנחנו ברבוי אלו הכוחות רצוני עיוני ומעשי, והמעשי נחלק למשכיל ולשופט הוא דרך הפילוסופים הקודמים יאמרו כי כמו שרבו המוחשים יחייבו רבוי החושים כן התחלפות המושגים יחייבו התחלפות הכוחות המשיגות. אבל בהיותי באחת מהישיבות באיטאליאה שמעתי מאחד מן הרבנים יאמר כי הכח הוא אחד בנושא רבים במאמר. וזה כי בשוטט השכל האינשי סביב הנמצא העיוני יקרא שכל עיוני, ובשוטט סביב הנמצא המדעי יקרא מעשי, ואם ישוטט לכד סביב הנהגת נפשו יקרא חסיד או משכיל, ואם סביב הנהגת אנשי מדינתו יקרא אלקים שופטים; והנאני דבריו. וזכרתיו הנה כי יראה היותו מסכים לנו כאשר נישב הכתובים על אופניהם ורמזיהם — השורש הרביעי באדם ג"כ ככ"ח הבלתי מדברים נמצא כח אחד יקראוהו המעיינים כח מתעורר או האוני אשר ענינו התשוקה אל הנאות והבריחה מהמויק. ויחדוזה הכח בג' הבלים, א' שמשכנו ונושאו הוא הלב, וזה כי יתר הכוחות עם היות התחלחם כלם מהלב הנה להם כלים ונושאים מיוחדים במוח או בשאר אברים הראשיים כמו הדמיון, השומר, והזוכר. אבל זה הכח אין לו נושא אחר כי אם הלב באמרוכי יצר לב האדם רע מנעוריו ויקראוהו החכמים יצר הרע אם יטה מדרך השכל או יצר טוב אם יאזן ויקשיב לקול השכל.

ב' הוא שתנועתו והבטתו אינו מרחוק אבל מביט לכד אחר הזמן ההווה וההנאה הנמשכת לו כפי העת לא יבא לראות מה שיהיה באחרית הימים כאמרו ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. ג', נטייתו על הרוב מתחלת יצירתו היא הדברים העפריים והחמרים באמרו זנותין ותירוש יקח לב. וזה הכח יקראוהו החכמים כמו שבארנו יצר הרע, ובעל התורה יקראוהו נחש. זה השורש לקוח מדברי הפילוסוף מספר הנפש ומספר המדות, גם מדברי הר"ם חלק ב' — השורש החמישי ענינו כן, אין ראוי שיונחו ציורים ודומים למצות התורה חוקתיה ומשפטיה אבל חובה עלינו שנבין ונקבל כל תרי"ג מצות על פשוטיהם כמו שעשו אבותינו באמרם כל אשר דבר ה' נעשה, וכן הנביאים כולם היו שומרים מצות התורה ועושים אותם לפי הדרך שצווה אותם עשיית הפסח בימי חזקיהו וסוכה בימי עזרא. ועל כלם היו מזהירים כאמרו זכרו תורת משה עבדי. ובוה אין חולק ואין מדהה חלילה.

אבל הסיפוריים התוריים או הנביאיים אשר אין מצוה, להם דין אחר. וזה כי אם הסברה האינשיית הישרה לא תנגד ותקביל לספור ההוא אין ראוי שנתן לו ציור או חקוי דמויאו המשל. אבל ראוי שנבינהו על פשוטו כמדריגת ספור עניני האבות כמו נצחון אברהם את המלכים וסיפור הריגת משה את המצריכי הסיפוריים האלה יגידו לנו הענינים אשר קרו בימים ההם ומה לנו לתור אחריהם חקוי אי

דמוי. ומוזה המין הוא אצלי סיפור קין והבל — אבל כאשר ימצא ספור מה בחורה אשר הסברה האינטימית הישרה החלוק עליו ותספק בו בצדדים ודרכים עיונים אמיתיים ראוי שנעזוב הפשט מהספור ההוא ונתן לו ציור אחר דוגמא מה כי לא תבא החורה להכריחנו להאמין בנמנעות ומהתלות חלילה, כי תורת ה' מחכימת פתי לא מסכלת דעת החכמים, וזה השורש לקוח מענינו והוא לקוח ג"כ מרז"ל ומיתר החכמים האחרונים כמו שנבאר במה שאחר זה, ושלמה אמר להבין משל ומליצה דברי חכמים וחידותם — השורש הששי הסיפורים החורנים או הנביאיים לפי מה שנראה לי ימצאו על אחד מארבעה דרכים קצתם יגידו בזולת שירמוזו, קצתם ירמוזו בזולת שיגידו, וקצתם יגידו וירמוזו יחד והוא המורכב מהשנים הקודמים, אבל ההפכי לו רצוני לא רומז ולא מגיד נופל כי הטבע לא יפעל בטל אף כי הרבור המקודש ויש לנו ג' דרכים. אולם הדרך הרביעי הוא הספור המורכב מהשנים הפשוטים ומהמורכב משניהם, רצוני שימצא ספור מה אשר חלק ממנו יגיד לבד וחלק ממנו ירמוז לבד וחלק ממנו יגיד וירמוז יחד. המשל לראשון, ספור דור המבול וסדרם ועמורה אשר יגידו בזולת שירמוזו לנו דבר אחר נעלם. משל לשני סיפור סולם של יעקב אשר הסיפור ההוא לא יגיד כלל הענין ההוא כי אין בבאן סולם שיגיע לשמים ואין ג"כ מלאכים עולים ויורדים בו ואין ה' נצב עליו אבל כולו ירמוז השתלשלות הנמצאות בזולת שהיה מקום להגדה כלל. משל השלישי בארות יצחק, עשק, שטנה, רחובות, כי לפי דרך הרמוז יגיד מקרה הבארות שקרה ליצחק וירמוז על שלשה בתים העתידים להבנות, עשק, בית ראשון אשר התעסקו בו רבים ונכבדים מישראל, שטנה רמז לבית שני שכנה עזרא שכחו עליו שטנה, רחובות ירמוז לבית שלישי אשר ירחיב ה' לנו את הגבול. משל הרביעי הוא ספור מעשה בראשית אשר אנחנו ברצוני מתחלת פסוק ויצר עד והאדם ידע את חוה אשתו. כי לפי דעתי חלק מהספור הזה יגיד וחלק ממנו ירמוז וחלק ממנו יגיד וירמוז כמו שאנו עתידים לבאר. השורש השביעי לקוח מאמר רז"ל אמרו כל מעשי בראשית בקומתן נבראו ובצביון נבראו, רצו ז"ל כי הדברים הנבראים נמצאו ונבראו ככמותם השלם וגם באיכותם המיוחד והמסוגל להם אשר הוא צורם והדרם כאלו תאמר שהסוס נברא בשיעורו ובקומתו המינית השלימה אשר לו וגם נברא עם השתמשו בהכדלו או בסגולתו המיוחדת לו כאלו תאמר במדרגת הסוס הדוהר והצוהל היוצא לקראת נשק, וכן ראוי שנאמר כי כאשר שנבראו זכר ונקבה נמצאו אז בקומתם כמשפט, וגם עם השתמשם בהכדלם וסגולתם המיוחדת אשר להם כאלו תאמר שלא נבראו על שולחן מלא מעדנות אבל נבראו ונמצאו משוטטים בפועל הענף הרוחני אשר היה כם לא שישתמשו בדברים החומריים — השורש השמיני אם יהיה הכרחי לנו נשתמש מה שהשריש הר"ם בפתחתו כי כאשר רצתה הכוונה האלקית להודיע לנו ענין האלקות ונסתר בדרך משל ודוגמא אינו מן ההכרח שכל חלקי המשל ירמוזו לנו על דבר מה שהיה

חלק מהנמשל, אבל לא ימנע שלא ימצאו בו דברים מה אינם מורים דבר מה מהנמשל הנסתר אך הונחו בו לכדלהשלים המשל על בוריו ופשוטו הנגלה. ועל זה השורש דקדקמאד הר"ם ואמר והבין זה ודעוהו. ובוה נשלם הנחת הראשון מהחלק השני —

ונתחיל בנחת השני ממנו ונבאר בו הוראות ג' גבולים, הגבול הראשון הצוי בלשון העברי נאמר על שני פנים, האופן הראשון הוא מאמר מגיע מהגדול לקטן בעל בחירה ורצון בעשיית פועל מה מהפעלים הבחיריים או להמנע ממנו ומוזה הענין נמצא הרבה במכתב האלקי. האופן השני נאמר בדרך החיוב והגזרה היה החיוב ההוא אלקי או טבעי עם היות אשר עליו נגזר בלתי בחירה ורצון אמר כי הוא צוה ונבראו ואמר כי פיהו צוה ורוחו הוא קבצן, ואומר ועל העבים אצוה. ומוזה המוכן אצלי ויצו ה' אלקים על האדם — הגבול השני נאמר החטא על שני דברים הראשון כחו כח עבירה או עברין וענינו הממרה על גזירה ומצות רבו העליון או התחתון כאמרו חטאנו בה' וכך. האופן השני ענינו וכחו כמו חסרון או חסר היה החסרון ההוא מהכרח הטבע או סבה אחרת כמאמר בת שבע לדרוד והינו אני ובני שלמה חטאים, כי אין כונתו לומר שימרו המלך ומצותו. אבל ענינו נשאר חסרים משלימות המלוכה, ולפי האופן השני ראוי שיוכן בכל מקום שנזכר חטא אדם בדברי ה"ל, ענינו חסרון האדם כי טבע הרכבתו כן חייב כמו שאנו עתידים לבאר — הגבול השלישי כל עץ הגן הנזכר בפרשה הזאת לפי המוכן אצלי אין ענינו כח הקדמה כוללת מקצת חלקים ואישים כמשפט כל גזרה מוללת, אבל כחו כח קבוצה כמו כל אלה שבטי יעקב אשר ענינו קבוצן שבטי יעקב שנים עשר ולזה נאמר כי אומרו כל עץ הגן יורה לבד עץ החיים הנזכר בפרשה וקראו בשם כל עץ הגן מצד היותו רומז על השגת מהויות הדברים וטבעיהם הכוללים כמו שבארנו. ונשלם החלק השני —

ומעתה נתחיל בחלק השלישי ונתחל לשני נתחים, בנחת הראשון נעמיד החלק האמיתי משני חלקי הסותר הנזכרים, בנחת השני נתיר הספיקות, ונאמר כי החלק האמיתי והצורך בדרושינו זה הוא החלק השולל רצוני שאין ראוי שיוכנו הכתובים האלה אשר מתחלת וייצר עד והאדם ידע את חוה אשתו אשר קראו רבותינו לזאת הפרשה יצירה שנייה על פשוטיהם, וזה יתבאר מכח ראיות מספרם שלשה. א' הם לב' ספיקות אשר ינגדו ויקבילו לצד המחוייב כמו שהוכחנו, ואין דרך בהיתר אותם הספיקות כי כל עוד שנבין הכתיבים על פשוטיהם זה ידוע לכל בעל שכל ועיון שעומד על ספיקותינו. ב' היא לקוחה מדברי רבותינו הקדושים על רוב חלקי הספור אמרו ז"ל על עץ החיים שקומתו הי' מהלך ת"ק שנה ואמרו לא נופו אבל קורתו כלכד. הראית אתה בן אדם או שמעת הנמצא אילן אחד שיהי' גדול בכל הנמצא, כי הם אמרו כי המהלך מקצה הארץ עד קצה השמים הוא מהלך ת"ק שנה, וזה קורתו לכד, האם ראוי שיאמץ עם חכם ונכון כזה שיאמרו

הדברים האלו על פשוטיהם. מן המחויב הוא לומר שיאמינו בעקמה שהנחנו והשרשנו בשורש הרביעי. גם נחלקו על עץ הדעת קצתם אמרו דגן היה וקצתם אמרו אחרון, השמענו שהאוכל דגן או תאנה או אחרון יהיה כאלקים יודעי טוב ורע. אבל כולם היו מודים בעץ הדעת שהוא אשר השרשנו בשורש הרביעי. והיו מחלקותם לכד בהנחת שם מסכים לדבר ההוא ולא בענין. וקצתם אמרו כי מעולם לא גלחו הקב"ה ולא עתיד לגלותו, והטיבו את אשר דברו כי לא היה מכוין זה החלק בבכריאה כמו שהעיר לנו הר"ם על זה, אמרו ג"כ על הנחש שהיה סמא לרוכב עליו והוא היה המסית. א"כ לא יבינו הדברים האלה על פשוטיהם, אמרו ג"כ על ויקח אחת מצלעותיו אחת מסטריו כמו ולצלע המשכן, כי זו פרצופים נבראו. האם ראוי שנבין כי חכמינו הקדושים והטהורים כאלה אמרו שנבראו אדם וחיה פנים ואחור באופן שלא היה נכון להולדה עד שנסתכן הדכניות ויהי זה הפך השורש הטבעי כי לא נבראו בצביון, והטבע האלקי פעל בראשונה דבר בטל חלילה לנו להאמין בכל אלו ההתולעים והתעתועים בדברי רבותינו הנאמנים. אבל האמת כי לא יבינו הכתובים האלה על פשוטיהם. ג' הוא לקוח הר"ם ז"ל חלק שני פרק ע', כאשר הקדים הקדמה אחת ענינה כך והוא שכלמה שנוצר במעשי בראשית אינו כלו כפשוטו כפי מה שידמו ממנו ההמון וכו', ואומר כי זה יביא להפסד דמיון גדול והררכת דיעות רעות בחק האל ית' או בכיטול גמור וכפירה ביסודי התורה, והאריך מאד הר"ם בהקדמה ההוא יעוין שם. ובפרק ב' מהחלק הראשון על הסיפור אשר לפנינו השיב על המקשה לו ואמר ז"ל אתה האיש המעיין בתחלת רעיונו וממיו ומי שיחשוב שיבין ספר שהיא הישרת הראשונים והאחרונים וכו' יעוין ג"כ שם. הנה הר"ם סתם ופירש בפרק ההוא רבים מהשרשים שהנחנו וביאר שהסיפור ההוא איך ראוי שיובן כפשוטו, ואחריו נמשכו כל להקת המעינים אשר לנו כי טבע האמת כן חייב, וזהו מה שיכלול הנתח הראשון — הנתח השני נחיר בו ספיקות הנפלים על הצד הזה אשר החירם אינו ממה שיקשה עם השרשים שהנחנו וזה כי הסיפור הזה אינו מצוה אבל הוא ספור לכד. ולזה מאחר שאינו מתרי"ג מצות מותר לנו להניחו משל ודוגמא כאשר השרשנו בשורש החמישי. וכוונתו ג"כ ספק הנגלות לנו ולבנינו, וגם יזחר השלישי בענין הטא האדם שאין ראוי שיובן כפי המובן הראשון אבל כפי המובן השני אשר כרוכה חסרון כמו שהנחנו בהוראות הגבולים. וכוונתו שלם החלק השלישי —

ועתה אחר שבארנו בחלק השלישי שאין מקום לפשט זה הספור אבל כולו משל ודוגמא ראוי שנבאר בחלק הרביעי הזה על מה יועיל אם זה הסיפור הוא משל. ואיזה דבר ירמוז ולהסכים חלקי הכתובים על הנמשל והדבר הזה הרמוז. ולזה ינתח החלק הזה לשנים נחחים — בנתח הראשון נבאר מהחלת הכתובים אשר מתחלת ויצר עד סוף הפרשה שהוא ועש כתנות עור וילבישם — הנתח השני נבאר בו מתחלת הפרשה עד והאדם ידע את חוה אשתו. ונציעה הצעה אחת ונאמר,

ש"ס סדרת חזונו סדרת חזונו סדרת חזונו סדרת חזונו סדרת חזונו
 כי המוכן מדברי הר"ם ז"ל והנמשכים אחריו הוא כי אחר שספר לנו הכתוב
 בריאת האדם וחוה קדם פרשת ויכולו באמרו זכר ונקבת בראם ויברך אותם
 אלקים, אשר קראוהו חו"ל יצירה ראשונה ואחר זה לא נתחדש דבר באמרו
 ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, המשיך אח"כ זה הספור שאנחנו בו אשר
 קראוהו רז"ל יצירה שניה לא שהיתה יצירה חדשה אבל הודיענו לכד חלקי הדברים
 אשר מהם הורכב האדם בכלל, והמשיגים והפעלים הטובים והרעים המתחייבים
 מטבע זאת ההרכבה. וזה ספר בדרך המצוה והאזהרה ובדרך השאה והסתה
 ובדרך העושה, וכל זה אינו רק משל כי טבע המציאות כן חייב כמו שאמר
 הר"ם ז"ל במקומות רבים ואמר פרק ב' ח"א ישחבב בעל הלשון אשר לא
 תושג תכלית כוונתו וחכמתו. וזהו המצב שיהיה יצום ויפחיתם חזונו סדרת חזונו
ומעתה נתחיל במאמר הראשון מהפרשה ונישב הכתובים כפי ידנו החלושה,
 ונאמר כי הפסוק הראשון שהוא ויצר ה' אלקים עד ויהי האדם
 לנפש חיה יגיד ויספר לנו שורש הרכבת אדם שנברא מן העלונים ומן התחתונים
 כמו שהנחנו בשורש הראשון אשר הנחנו. עוד אמר ויטע ה' אלקים גן בעדן
 מקדם וכו' עד וישם שם האדם אשר יצר, זה הפסוק יגיד לנו הגן אשר היה
 נטוע מקדם כי הוא מקום נמצא בעולם תחת משה היום נמצאו בו מיני צמחים
 ואילנות משובחים כמו שספר תלמי, והנהרות הנוכרים בפסוק יוצאים ממנו כמו
 שנפרסם זה לבעלי החקירה, וזהו הגדתו, ואולם רמיותו ירמוז לנו זה הנמצא
 השפל בכללו אשר יקרא גן כי נמצאו בו צורות רבות היולאניות כגנה ורועיה
 הצמיה כמו שהנחנו בשורש הרביעי. ונטע זה הגן בעדן כי זה הגן שהוא הנמצא
 השפל נאצל ונמשך מעולם השפלים והכחות השמימיים אשר יקראו עדן והבית
 אשר במלת עדן היא ב"ה בחרבי ובקשתי וכב"ה בראשית. ואמרו מקדם ירמוז
 לעולה הקדומה אשר האצילה זה העדן אשר הוא עולם התחתיות. ואמר וישם
 שם את האדם אשר יצר אין ענינו השומח מקום אבל שמהו אהון אב משוטט
 ומשכיל בכל הגן הזה, כי כן יסבור הר"ם; או אולי ירמוז כי באדם נמצאו בו
 כל הצורות אשר בגן והוא נקרא עולם קטן. אח"כ אמר ויצמח ה' אלקים מן
 האדמה וכו' עד אמרו ועץ החיים בתוך הגן, הודיענו בתחלה באמרו ויצמח
 רבו הצורות והמושגים הנמצאים כזה הגן ואח"כ הודיענו החלוקה הגדולה אשר
 הנחנו בשורש הרביעי והוא כאשר חלק המושגים לשנים, הפילוסופיא העיוניות
 והפילוסופיא המדעיות הכל כמו שנבאר בשורש ההוא אין מקום להשנות
 עוד אמר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן עד והנהר הרביעי הוא פרת, ירמוז
 כי האצילות היוצא מעולם הנברלים והכחות השמימיים משקה ומררה העולם
 השפל הנקרא גן ומשם יפרד והיה האצילות הזה לארבעה ראשים וזה ארבעת
 מיני הצורות ההולאניות, דוממית, צמחית, הרגשית, דברית. עוד אמר ונקח
 ה' אלקים את האדם וכו' הוא בעצמו מה שספר למעלה כמו שאמר וישם שם את

האדם אשר יצר ושנאו כאן להרכיקו עם אמרו ויצו ה' אלקים על האדם וענינו
כאשר הניחו בגן עדן צוהו כן וזה ממנהג הכתוב במקומות רבים. את"כ אמר
ויצו ה' אלקים על האדם וכו' עד כי ביום אכלך ממנו מות תמות, אלו הכתובים לא
יגידו כלל כמו שאמרנו כי לא היה שום מצוה, אבל ירמוז לכה הרבה המתחייב
מטבע זאת ההרכבה וקרא מסייע לך כי לא אמר ויצו אל האדם אלא ויצו
על האדם, וענינו כי ארון הטבעים גור ואמר כי פיהו צוה אשר ענינו ג"כ גור
כמו שהנחנו בנתח הוראת הגבולים, רצוני טבע זאת ההרכבה חייב כי האוכל
והמשחמש ממושגי עץ החיים אי אפשר השחמשו ואכלו או ממושגי עץ הדעת
והוא מוזהר ונמנע על זה מאת ראשית הכחות הנקרא אלקים אשר הוא חדש
והמציא הטבעים. ואמר כי ביום ובעת השחמש האדם המיני ממושגי עץ הדעת
יפסק וימות מהשחמש מעץ החיים כמו שבארנו הכל בשורש השלישי. ואולם
אמרו מכלעץ הגן אכלתאכל רמוז בו לעץ החיים אשר ענינו השגת כוללי הדברים
ומהיותיהם כמו שהנחנו בו בנתח הוראת הגבולים, ורצה בזה כי כאשר ישחמש
האדם בעץ החיים הנה יחיה החיים הנצחיים ונפשו בעליונים תחטטף ולא
יראה מות וכאשר ישחמש מעץ הדעת בעת ההיא בעונו ימות ויפסק השגתו אז
את"כ אמר ויאמר ה' אלקים לא טוב היות האדם לבדו עד והיו לבשר אחד,
אלו הפסוקים יגידו ראשונה מה שלא פורש ביצירה הראשונה שאמר לבד זכר
ונקבה ברא אותם ועתה זכר איך נבראת חוה ואמר לא טוב היות האדם לבדו
כי יפסד המין ההוא כי יצטרך לו עזר וכת גיל. וספר את"כ כי האלקים
הביא לאדם כל חית השרה וכל עוף השמים לנסותו בחכמה ולגלות מדרגתו
למלאכים שלמדו קטיוגוריא ביצירתו כמו שאמרו ר"ל בפסוק מה אנוש כיתזכרנו
והוא בחכמתו הכיר והבדיל טבעיהם והוא קריאת שמם ידעת גדרם ורשמם.
ואמר ולאדם לא מצא עזר כנגדו ולא מצא מכל אלו חב"ח שיהיה מסכים לטבעו
עד שיחדש מחבורם מין כמוהו במין זהו מה שאמרו ר"ל מלמד שבא אדם
על מין בהמה וחיה ולא נתקררה דעתו וכו' ר"ל עמד עליהם ועל טבעיהם, ולזה
הפיל האלקים תרדמה ולקח אחת מצלעותיו וברא ויצר האשה והביאה לאדם
להיות בת זוגו ואז נתקררה דעתו ואמר זאת הפעם וכו' כי זאת האשה היא
מסכמת ומתיחסת לטבעי וממנה ישאר המין האיננושי ועל כן יעזוב איש את הוריו
ורבק באשתו כי שניהם שותפים ביצירת הולד וזהו שאמר והיו לבשר אחד. וזהו
מה שיגידו לנו הכתובים האלה כי אין לחלוק על המכתב כל עוד שלא תנגד
הסברא הישרה כמו שנתבאר בשורש הששי. ואולם רמזתו הוא לפי מה שאחשוב
בלתי רחוק מדברי הר"מ ירמוז לנו כי ארון הטבעים ראה ואמר כי לא טוב
היות היצירה האנושית לבדה ר"ל נפרדת בחומר כמדרגת המלאכים מצד מה
שאינן שלימותה בפועל אבל היא בפועל הצטרך לכליים גופניים להשלימה כי היא
לפז מאמר החכמים כלוח מוכן לקבל הפיחוח, ולזה אמר וגור לעשות לו עזר

כנגדה והוא חמרה אשר הוא החיות ואמר דרך משל מי הטבע האלקי הפועל
 הביא את כל טבעי ב"ח לצורה הדברית אשר תקרא אדם כמו שהנחנו, לראות
 מה יקרא לו רצוני תיחד לה לאשה אחד מכל אלו המהיות, ואת כל אשר יקרא
 לו האדם רצוני את אשר תיחד לה היא תהיה נפש חיה נושא לצורה הדברנית.
 ואמר ולאדם לא מצא עזר כנגדו שלא מצא אחד מאילו הב"ח מוכן להיות לה
 עזרה ולנושא לה ולהשלים עצמה באמצעות כליהם כי לכך הובאה בגוף כאמרו
 לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו וכו' כי הצורה האינושית היא
 החסירה בתחלת בריאתה ותשלם באמצעות כלי הגוף כמו שנכתבאר בשרשינו
 והיה החיות האינושי והחיות אשר בשאר ב"ח אינו מטבע אחד שאם לא כן היה
 הצורה הדברנית אפשר שתחול בגופת החמור והסוס וזה שקר א"כ רמו לנו
 שחיות האדם וחיות הכלתי מדברים אינם נאמרים בהסכמה במציאות עם היותם
 מסכימים בנשיאות לפי דרך הגיוני. אח"כ אמר ויפל אלקים תרדמה על האדם
 הודיענו כי הצורה הדברית היא נרדמה בתחלת בריאותה שאינה בפועל אבל היא
 כלוח מוכן לקבל הפתוח באמצעות הכלים האינושיים ואמר כי לקח אחת מצלעותיו
 והם שני הטבעים אשר הנחנו בשורש השני רצוני ייחדה לחומר עוצם וסגולות
 הנקראת בשר והביאם לאדם שהוא הצורה הדברית ואז נשלם הנמצא ההוא
 המורכב והוא שאמר עצם מעצמי ר"ל חומרי המיוחד ובשר מכשרי ר"ל סגולותיו
 המיוחדות ההכרחיות לשלימות. ואמר לזאת יקרא אשה כי זה החומר הנקרא אשה
 עם סגולותיו לוקחו מהאישי כי הצורה הייחודם לו כמו שהנחנו בשורש השני. ואמר
 על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ויחבר את עצמו אל אשתו והם יהיו
 העליונות לפי דרך הפילוסופים וקראם אב ואם לפי המשל, ואמר ע"כ יעזוב
 האיש והוא הצורה האינושית מקום שרשה והתחלתה ודבק בחומר הזה השפל
 אשר הוא אשתו ושניהם יתחדשו נמצא אחד הנקרא אדם שלם. אח"כ גלה
 בזה בהרכבת האדם מה שלא גלה בפסוק הראשון שאמר ויצו ה' אלקים ויפח
 באפיו ואמר ויהי האדם לנפש חיה הודיענו אופן ההרכבה וכי נפש חיה הנאמרת
 באדם והנאמרת בשאר ב"ח היא כמין מה מהשיתוף. אח"כ אמר ויהיו שניהם
 ערומים האדם ואשתו ולא יתבישו, יגיד לנו מה שהנחנו בשורש השמיני בעת
 הבראם האדם ואשתו כוננו ונמצאו משתמשים ביותר שלם אשר במפעליהם
 עד שנמצאו יחדו משוטטים ומתבודדים ביסודות המציאות אוכלים מעץ החיים
 אשר אמרנו כי הוא היה ראשית מוונם ומאכלם ולזה היו ערומים ולא היו
 מתבישים כמו שאמר הר"מ כי אפי' ביותר מגונה שבגנות לא נתנו להם להשתמש
 מעץ החיים. ולפי דעתי התמידה להם זאת ההשגה כמו שנכתב בפסוק וישמע
 את קול אלקים מתהלך בגן לרוח היום, ובהחלת שעה שישיית התחיל התפרד
 כי השעה ההיא עת האוכל לת"ת כמו שאמרו רז"ל בגמ' פסחים שעה ראשונה
 מאכל לודים וכו' שעה שישיית מאכל תלמידי חכמים, כי בזולת זה תפסק

ההרכבה. וגם זה רמזו רז"ל בכ"ר ר"ב אמ' ולא יחבושו שלשה הם שלא
 עמדו בשלוחם שש שעות, סיסרא, ישראל, אדם.

אח"כ והנחש היה ערום, זה הפסוק ירמוז ולא יגיד כלל הודיענומה שהשרשנו
 כי היה מהכרח ההרכבה שתפסק ההשגה וישתמשו בחלק ההמרי
 ויאכלו מעץ הדעת אשר הוא השתמש במפירסמות ובדברים ההכרחיים לשמירת הגוף
 וזה כי אחר שעמדו חמש שש שעות והגיע עת האוכל גברה תאות פי האיסטומכא
 כמשפט הרעב והצמא ונפרדה אז ההשגה והודיע זה בדרך משל וחדה כמשפט
 החכמה כאילו הנחש והוא הכח המתעורר ובעור הדמיוני כנודע לחכמים העיר
 כל הכחות הגופניים החמריים אשר קבוצם קרא אשה או חיה כמו שבארנו
 ואמר להם שישתמשו בפעולותיהם והתחיל לאמר אף כי אמר אלקים לא תאכלו
 מכל עץ הגן זכבר בארנו למעלה כי אומרו מכל עץ הגן ירצה בו עץ החיים
 אשר בויחקור בכללי הדברים ומהיותיהם ואמר להם האם אמר לכם האלקים
 שלא תאכלו מעץ החיים כי בידוע אם לא ישתמשו מהכחות הגופניים אשר הנפש
 הדברית נקשרת בהם בלהב הנאחו ונקשר בו הנה יכבה האור האלקי שהוא
 וחפרד הנפש מהגוף קודם השלמה כי להשלמה הובאה בגוף ונקשרה עמו.

אח"כ אמר ותאמר האשה ירמוז לנו בזה כי הכחות הגופניים לא נבראו אלא
 לזה התכלית. ואמרה מכל עץ הגן אכול נאכל כלומר אנחנו היום עבדים
 לצורה המדברת ואנחנו משתמשים מעץ החיים ומעץ הדעת לא נשתמשנו עדיין
 ולא נגענו בו פן יקרה לנו המות וההפסק מההשגה אשר למושל בנו הוא האיש.

אח"כ אמר כי נתחזק יותר הכח התאווה אשר בגוף וגבר הרעב והצמאון וכל מיני
 ההשתמשות אשר בגופניים וזהו המאמר השני שאמר הנחש לא מות תמותון
 רצה בזה לא תתחייבו בנפשיכם להמית עצמכם באהל כי דמיכם מידכם ימוקש.

ואח"כ אמר כי יודע אלקים וכו' יאמר כי ארון הטבעים והכחות ידע והשגות
 בהם לתת לגוף האינשי זאת ההכרה ודעת טוב ורע למען ישלם בזה הקבוץ
 המדיני ולא יפסד המין האינשי והוא שאמר והיתם כאלקים יודעי טוב ורע אשר
 ענינו מנהיג ושופט ודיין כמו שהנחנו בשרשנו. **אח"כ** אמר ותרא האשה כי טוב
 העץ למאכל וכי תאווה היא לעינים ונחמד העץ להשכיל, אמר ורמוז בכאן
 השלש יסודות ההולאניות זה כי אומרו טוב העץ רמוז לנפש הזנה אשר פעולותיה
 ההכרחיות לשמירת האיש, וכי תאווה הוא לעינים רמוז להשתמשות הנפש המרגשת
 אשר השתמשותה ג"כ הכרחי ומועיל, ונחמד העץ להשכיל ירצה בו השתמשות
 השכל האינשי ג"כ בטוב ורע אשר יועיל להנהגת גופו וכוונתו וכל זה נכנס בכלל
 שם האשה מצד מה שהשכל המעשילפי דרך הקודמים האומרים ברובי הכחות
 או לפי הדרך שאמרנו אנחנו אשר ירמוז להשתמשות השכל ג"כ בטוב ורע הנח
 טבע שני הדברים האלה רוצן מרוצת החומר לשכל העיוני והוא הולך מהלך
 הצורה והשלימות להם כמו שנודע זה לבעלי העיון, ולמקום שלש התועלת הנזכרים

החכים והסכים הטבע האלקי שישתמש האדם בטוב וברע ולכן האשה לקחה
 מפריו ואכלה. ואמר אח"כ ותתן גם לאשה עמה ויאכל, אמר כי בהכרח השכל
 העיוני יתקן מהשתמשוהו האמיתי והמיוחד לו וישתמש ויאכל מפרי עץ הדעת
 אשר באמת ההשגה ההיא ירדה לו בבחינת השגתו המיוחדת לו רמו הר"ם פרק
 ל"ו באמרו כי הנחש לא קרב לאדם ולא דבר עמו אמנם השתדלותו וקרבחו
 לחוה ובאמצעותו נוק אדם כי ירד השכל העיוני אז מהשגתו בסודות המציאות
 להשגת טוב ורע. אחר כן אמר ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירומים הם אמר
 כי כאשר קרה זה המקרה ההכרחי לאדם ולחוה הנה נפקחו עיניהם ונשתמשו
 במפורסם והשיגו המגונה והוא גילוי הערוה ולגחץ הדבר תפרו עלי האנה ועשו להם
 חגורות לכסות ערוהם. הנה כלל העולה מדברנו עד הנה כי הפרד ההשגה
 הוואת אשר לאדם ולאשתו לא היה מרי מהם וגם כי מעולם לא נצטוו על זה
 אך קרה להם לבד שנסתמשו תחלה מעץ הדעת בעת הבראם ואח"כ נפרדה
 ההשגה מהכרח הרכבתם וטבעם לא למרים ועונשם כמו שיקרה זה למעין האמיתי
 או למנבא שיעלה מעליו אלקים וישוכ לדברים השפלים מכלי שיוחס אליו חטא.
 אח"כ אמר וישמע ה' אלקים מתהלך וכו' ויתחבא האדם ואשתו וגו', יאמר
 וירמוז כי אחר שנסתמשו כל השעה השישית בדברים המפורסמים כאשר הגיע
 השביעית שהוא הוח הצי היום ונחנו לבם לשמוע קול ה' אלקים רצוני לתור
 ולחזור בהשגת האלקיות כאשר למבראשונה נתחבאו ונסתרו ולא יכלו להביט
 בנקלה לחמונות האלקיות ההם כי החומר ומפעליו הוא מסך מבדיל להשגה
 האינושית ואם שעה יעובנה יומים תעזבנו וזהו שאמר ויתחבא האדם ואשתו
 מפני ה' אלקים. ואמר אחרי כן ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו איכה
 וגו' עד והנחש השיאני ואוכל, הגיד דרך משל קשי ההשגה שהגיע להם אח"כ
 זסבת הקשי והוא השתמשותם מעץ הדעת ומה הביאם לזה והוא האשה ומי
 האשה והוא הנחש, וכל זה הוא יפי המשל ועומק הלצתו ודוגמתו יא' ישיבחה
אח"כ אמר ויאמר ה' אלקים אל הנחש וכו', אלה אינם עונשים אבל הכתוב
 ירמוז לנו טבע המתעורר אשר יקרא נחש והודיענו בדרך העלם השלשה
 הכדלים אשר זכרנום בשורש הרביעי וזה כי אומרו ארור אתה מכל חית השרה
 ירמוז להכדל הראשון אשר אין לו כלי מיוחד נוסף על הלב מה שאין כן בשאר
 הכחות. ואמרו על גחונך תלך ירמוז להכדל השני כי רגליו לא ילכו למרחוק לגור
 ולא יבינו אלא במה שהוא קרוב להנאתו ולא יפיד לאחריה דבר. ואמרו ועפר
 תאכל ירמוז להכדל השלישי כי ברוב יטה לדברים העפריים והחמריים כנוכר.
 אח"כ אמר ואיכה אשית בינך ובין האשה וגו', ירמוז לנו כי עם היות הסכמה מה
 בין הכח המתעורר והכחות החמריים הנה מצד היות חומר האדם נבדל מחומר
 שאר בע"ח כנוכ' והיא אשת איש לצורה האינושית הנה ראוי שתשנא מה
 שבעלה ישנא ולא ימשכו הכחות החמריים מכל וכל אחרי פתוי הכח המתעורר

והוא שאמר ובין זרעך ובין זרעה כי זרע חומר האדם אשר הוא האשה הוא
 באמת זרע האדם אשר הוא השכל העיוני, ולזה השנאה וההקבלה היא בטבע
 בין הנחש וזרע האשה. ואמר הוא יסופך ראש, כי השכל העיוני ישנא ויגבר
 על הנחש במיצוע הדברים הראשיים והעיונים העליונים כאמרם ז"ל אם פגע
 כך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נמוח וכו'. ואמרו ואתה תשופנו
 עקב כי הכח המתעורר והוא היצר הרע יפסיד ויאבד לב השכל העיוני באמצעות
 הדברים החמריים החתיים ועקביים אם לא ישמור ממנה הילד מסכן וחכם,
 א"כ אין רבוה האלקי לנחש עונש כלל רק אומר ויאמר ה' אלקים אל הנחש הוא
 כמו ויאמר ה' לרג אשר ענינו הנחת טבע מה או וכן הודיענו לכו הטבע הצפון
 מאז לטבע הנזכ' הנקרא נחש. **אח"כ** אמר ואל האשה אמר הרבה ארבה עצמונך והרונך וגו', ירמוז לנו
 איך כל הכחות החמריים הנקראים בשם אשה בזה המשל כולם הם
 אובדים ואין בהם מותר ודבר נצחי ונשאר עצב ודאגה לכד, ואמרו הרבה
 ארבה עצמונך והרונך, רמז לחלק הדוממי אשר בו כי לא יהיה יתרון כי הדברים
 היסודיים שבהרכבתו מולם הם נפסדים והיונים הם כולם חשש וקש לכד כי
 ישחנו מצורה לצורה כמו שנחבאר בחכמת הטבע. ואמ' בעצב תלדי בנים, רמז
 לנפש הצומחת אשר אחת מכחותיה ההולדה גם היא תפסד ולמעצבה תשכב.
 ואמרו ואל אישך תשוקהך, רמז לנפש המרגשת אשר התשוקה נמשכת מכחותיה
 ואמרו כי היא תשוקה לצורה הדברית אשר הוא השכל העיוני כי הכל יספד
 לדעת אבל כולם לא ישנוגו כמו שאמר הפילוסוף במאמר הראשון ממה שאחר
 הטבע לפי העתקה היושנה, א"כ הנפש המרגשת אין לה יתרון חת השמש כי
 גם היא תאבד ולה התשוקה לכד אשר שם בנו ארון הטבעים. אח"כ אמרו והוא
 ימשול בך, ירמוז לשכל העיוני הנקרא אדם כי החלק הנשאר והוא השוטר
 והמושל אשר שם האקים משטרן בארץ ולשבת חת בסא כבוד אלקים, א"כ
 אין הדבור הזה אשר לאשה עונשים אבל הודעת טבעו הדברים לכד ומשיגיהם.
אח"כ אמר ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך עד אומר ואל עפר תשוב
 הודיענו טבע האדם שהוא השכל העיוני וקשי השגתו שלשת מיני החכמות
 לסבת הרבון והשמעו וההאקדו לאשתו החמריית כמו שחייב טבע הרכבתו והוא
 שאמר ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ כנוזל. ואמרו ארורה
 האדמה בעיניך, רמז לחכמה הלימודית אשר יתקור בכמה נפשט ובשעורים
 וכדמונים היחסים והוא אשר בינה בשם אדמה והוא שאמר בעצבן תאכלנה
 הצה בזה השיגת כי התשגת חכונה בשם מאכל כאמרו אמר דבש הרבה לא
 טוב והחכמה הלימודית היא אשר ראוי שתקדם ליתר ההשגות כמו שזכרנו בעלי
 העין. אח"כ אמר וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה, רמז באכילה
 השנית לחכמה הטבעית החוקרת בצורות הדברים הטבעיים ואמיתיהם ואמר

וישלחוהו' מן ערן לעבוד את האדמה ואמר וישכן מקדם לג' ע, הודיענו בזה
 מזה שהודיענו האלקים בידעת האדם אשר אמר בה שהיא קשה מצד וקלה
 מצד, ואמר כי עם היות שידעת האדם לאדם קשה מצד כי ארון הטבעים
 שלחו ראשונה מהשגת החלק המיוחד אשר בג' ע ונתנו עובד ושומר העפריות
 והחומריות הנה עם כל זה היא קלה מצד הכרובים והכחות הנפשיים אשר לאדם
 יעזרו אותו בהכרת האמת והם החושים והצורות והדמויות ויתר כחות הנפש
 אשר קראם בכלל כרובים ומה שיעזרו לג' כהזרה אור השכל הפועל עלינו אשר
 הוא דומה ללהט החרב. אולי ירמוז כמו שיבין הר"ם למראות מה אלקיות
 אשר יציעו פעם בזה הנמצא יביאו האדם לדרך האמת והוא שאמר לשמור
 את דרך עץ החיים אשר ענינו להבינו ולהשכילו כאמרו ושמרו דרך ה', וזוה
 נשלם הנחת השני מהחלק השני ונחית השני ונחית השני ונחית השני ונחית השני
זמעתה נחיל בחלק השלישי ונחית ג"כ לשני נחיתים, בנחת הראשון נחית
 השני ספיקות נופלים על דברינו בחלק הרביעי דסליק מינן, בנחת
 השני נקרא שם לחקירתנו ומבוקשנו זה אשר בשם ההוא יכונה בין המעינים.
 ונחיל בנחת הראשון הוא בן, הנה העולה מדברנו בחלק הרביעי הוא שבאצילות
 עץ החיים אשר היא החקירה בשלש מיני החכמות היא ההצלחה האמיתית
 לאדם וזה יאכל ויחיה לעולם אבל השתמשות בכשרון המעשים אשר הוא
 הפילוסופיא המדינית וההורה בדברים שנמנע בם שמנעם התורה והשומרה
 במצותיה אשר הוא החסיד האמיתי הנה כאשר יעשה אותם לא יחיה בהם
 לעולם עד שיחייב מזה שיהיה אריסטו ואפלטון במדרגה יותר עליונה שבמין
 האדם ורבינו הקדוש וחכמיו עם כל קדושתו וחסידותו לא יוכלאו באור החיים
 הנצחיים ההם, והוה מגונה שבשקרים לפי כל בעל דת ועדה. בהיתר וההספק
 נאמר כי בשורש היצירה כן חייב טבע המציאות וכל בני נח זכו וחיו על פי
 המדה הזאת באמרו ויהלך חנוך את האלקים, ואמר ואיננו כי לקח אותו
 האלקים כי לתורף השגתו נדבקה נפשו בעליונים ועלה בסערה השמים. אח"כ
 בימיו אנוש נשחבשה ההשגה ולא נתנו לב לדעת אמיתת הדברים והשתלשלות
 המציאות והיוחם מושפעים ונאצלים מעלה אחת משוכה ואז הוחל לקרוא
 בשם ה' כמו שאמרו רז"ל והיה אז ע"ז בעולם כי קצנו בנטיעות עד שבא
 אברהם אבינו ע"ה וחקר בזה ההשתלשלות עד שהכיר את בוראו ונגלו אליו
 האלקים לג' ולזרעו והיו לקהל ואז לאהבתם רצה הקב"ה לזכותם ונתן להם
 תורה אשר תכלול כשרון אשר בפילוסופיא המדינית ונתן להם חקים ומשפטים
 ונמוסים אלקים ומעשים רמוזים לדברים המושכלים כאלו האמר ציצית ותפלג
 ורמ"ח מצות אשר הם עומדות לאדם תמורות ציורים והכרת הדברים ומהיותיהם
 עד שמי שהניח ציצית בכגרו והיה זה עדי לנפשו יעמוד במקום המושכל הנמצא
 בנפש אריסטו ויחברו והיה מעוצם החסד האקי לחיותנו בחיים הנצחיים כאמצעות
 זמא כחא. משיחם סחו חליץ עם יחיה ל"ו סזמאם נשמת ל"ו סזמאם

הגימום החורי אשר הוא לנו למשיב נפש, וזה אמרם ז"ל רצה הקב"ה לזכות ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות, ובשכיל זה אמר כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב כי אפי' עמי הארץ הבלתי יודעים כלל בחכמת עיוניות הם זוכים לעוה"ב כאשר ישמורו ויעשו המצות התורניות והם הנקראים חסידים ואנשי מעשה מצד מה שאינם בעלי עיון ועל זה נאמר רק עם חכם ונבון וגו' כי המעשים לנו הם תמורות החכמות והמדעים. ומשך א"כ כי חכמי אומות העולם ובלבד שיהיו חסידים במצות בני נח ובפרט שלא יחטאו בע"ז יש להם חלק לעוה"ב לפי שורש הבריאה באמרו האדם הכולל פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. אבל הבלתי חכמים אין להם במה שיזכו, והוא אמרם ז"ל משבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן אמות העולם שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן, יאמר כי הנחש אשר הוא התאווי כנזכר אשר מעורר ומשיא לאכילת עץ הדעת הוא מסך גדול וזוהמא עצומה להשגת אכילת עץ החיים, וישראל שקבלו התורה תעמוד להם התורה תמורת ההשגה ההיא ותפסק הזוהמא ויחיו לעולם משא"כ לאותם שלא קבלו התורה. וזוה הותר הספק הראשון.

הספק השני הוא השגה ותפיסה חזקה עלינו על חקותינו על מגלת ספר בראשית, ורז"ל מנעו מזה בנמרא בחגיגה ויחסו שכר גדול למעלים כמו שדרשו בפסוק כי ליושבים לפני ה' יהיה סחרה ולמכסה עתיק מה שכסה עתיק זימייא, והר"ם ג"כ נשמר מזה בספרו המקודש. הנה ראוי א"כ שנתנצל מזה וירחק מעלינו לזות שפתים להיותנו רכיל מגלה סוד. ונאמר כי היתר זה הספק והתנצלותינו המסכים לאמת לקטגורו מדברי הר"ם, וזה כי כאשר ראינו מה שכתב בסוף החלק השני ובתחלת השלישי יראה כי הר"ם עצמו היה נבוך על זה הנדון והיה מונח בין שני הסעיפים האלה, אמר [*] כי העלם הוא מחויב לו מכח שתי טענות. א) יאמר כי כאשר יורנו הרבה מהכתובים הנכתבים על זה על פשוטיהם ימשך מזה כפירה וקציעה בהרבה מפנות התורה ולזה ראוי לגלות סתריהם ורמוזיהם. ב) אמר כי אם לא יגלה המעט אשר לפנינו והביא בידו מסתם הדברים האלה אחריו ולזה הגילוי מחויב אליו וכאשר ראה זה לקח לו דרך אמצעי בלתי מעלים ובלתי מגלה, והוא דרך הערה על מקום ממקומות הסתרים והמשכיל יבין ויצא ידי חובת שניהם ע"כ דברי הר"ם]. והנה אבין מדברי הר"ם ואקיש שני היקשים יחסיים המורים לי היתר בזה הגילוי. ההקש הראשון הוא לוקח ביני ובין הר"ם ז"ל, ההקש השני הוא לוקח בין דורנו זה לדור הר"ם ז"ל — ההקש הראשון תוארו כן, הנה גברו מחשבות ודברי

(* דברי המחבר מכאן עד סוף הסוגר, בלתי מסודרים וככראה שחסר בהכ"י איזה מלות ואנכי לא גרעתי ולא הוספתי מכפי אשר מלאתי בהכ"י, והמעין יבין ויתקן. המו"ל

הר"ם ממהשבותינו ומדברינו יותר מאשר גבהו שמים מארץ, רצוני כי החלוש שבמאמריו הוא החוק שבמאמרנו וכל קוץ מקוצי כתביו מכל תלי תלים של הלכותינו, אבל הר"ם התיר לעצמו לשתי הסבות הנזכרות א"כ לא נאסר לנו הגלוי לאותן הסבות עצמן כי הערה יותר חזקה ההודעה מכל גילוי שלנו. ההקש השני תוארו כן יחס ההערה לדור הר"ם יותר גדולה הגילוי וההודעה לו בבחינת כמות ואיכות רצוני כי בדור הר"ם הקהלות אשר בצרפת ובספרד ובארץ הכנענים אשר הם האשדודים וגלות ירושלים אשר בארצות העברים היו בקומתן ובצבינתן והיו לשם אזו ישיבות גדולות וחכמים גדולים ונבונים, וכדורנו זה בעונותנו הלכו כגולה ונחבטלו הישיבות וכמעט שנחבטלה תורה מפלישותנו לסבת טרדותנו ועבודתנו הקשה אשר עובד בנו כל היום, והנה א"כ הקדם מהקשינו היחסי הוא מבואר ימשך א"כ כי אם ההערה הותרה בדורו של הר"ם שהגילוי אין ראוי שיאסר בדורנו כי ההערה לכך לא תועיל לדורנו זה ולא תהיה לנו לעזר שלא נכשל כמה שזכר הר"ם בשתי טענות הנזכרות. והאמת כזה ההתנצלות הוא עד לעצמו ומסכים מכל צד כי בדור חכמי אנשי המשנה לעוצם חכמתם ומדריגתם לא התירו הגילוי ולא ההערה רק המסירה מפה אל פה בנאמר בפרק אין דורשין, ואח"כ בדור הר"ם דלא איכשור דרי ויררו מהמדרגה העליונה ההיא למדריגה האמצעית התיר הר"ם מהכתב בדרך הערה, וכדורנו זה הותר הכתב בדרך הגילוי. ולא במקום זה בלבד דקדקו על התחלפות הדורות כי מצינוג"כ במקום אחר כמצות הגאולה והיכוס אמרו רז"ל הוכות הראשונים מצות יבום קודם למצות חליצה אבל בדורות האחרונות מצות חליצה קודמת למצות יבום. וכן נאמר בגדון שלפנינו כי עת לעשות לכבוד ה' אשר הוא הסתר דבר כדורות הראשונים שהם חכמי המשנה, אבל בדורות האחרונים האלה עת להפר תורת אין דורשין מפני שהשעה צריכה לכך וכבוד אלקים הוא חקור דבר זה ולמדו את בני ישראל שלא יבינו הכתובים האלה אשר אנחנו בם על פשוטיהם כי תמשך מהם הריסה וקציעה בפניות המכסות כמו שאמר הר"ם וכמו שזכרנו אנחנו, ועל זה אמר ושננתם לבניך. ובכאן נשלם הנתח הראשון.

ונתחיל כנתח השני ונאמר, כי להיות קריאת השם אחד מהחנאים ההכרחיים בכל הבור ומחקר כמו שזכר המבאר בפתיחתו הראשון מהטבעיות והיתח. כל כוננתו ומנמת מוגלתו זאת לדון את האדם הקדמוני לזכות לכלימצא בו עון אשר חטא, אומר טוב שיקרא קונטרסו זה שמו בישראל, **זכות אדם**.

ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם אמן ואמן.

השם הראשון הוא שמו האמיתי והשם השני הוא שמו המצוי. והוא שמו המצוי שבו נקרא האדם בכל ימיו. והוא שמו המצוי שבו נקרא האדם בכל ימיו. והוא שמו המצוי שבו נקרא האדם בכל ימיו.